

การสำรวจคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพของคนพิการไทย พ.ศ.2558

ดารณี สุวพันธ์ พ.บ.*

บุษกร โลหารชุน พ.บ. วท.ม.*

รัชณี สรรเสริญ ปร.ด.**

วรรณรัตน์ ลาวัง ปร.ด.***

จิรพรรณ โพธิ์ทอง ปร.ด.****

ดลฤดี ศรีศุภผล พ.บ.*

สารินี แก้วสว่าง ปร.ด.*

ศุภิพัทธ์ โสรัตน์ดา วท.ม.*

* สถาบันสิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ

** สำนักวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

*** คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**** วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี

บทคัดย่อ การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทั้งด้วยวิธีการทางการแพทย์ การศึกษา อาชีพ และสังคม ล้วนมุ่งสู่เป้าหมายสำคัญคือเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของคนพิการ อย่างไรก็ตามปัจจุบันคุณภาพชีวิตคนพิการมักได้รับการประเมินโดยสถานพยาบาลเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งไม่สามารถครอบคลุมทุกประเภทความพิการ และไม่มีข้อมูลระดับประเทศ งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจสถานการณ์คุณภาพชีวิตคนพิการทุกประเภทที่อาศัยอยู่ใน 25 จังหวัดตัวอย่างระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงธันวาคม พ.ศ.2558 ทำการสัมภาษณ์คนพิการหรือผู้แทนโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามทางประชากรและสังคม ภูมิศาสตร์ สุขภาพ ครอบครัว ความมีคุณค่าในตนเอง และคุณภาพชีวิตโดยใช้แบบประเมินขององค์การอนามัยโลกชุดย่อฉบับภาษาไทย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา สถิติวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับคุณภาพชีวิต และเปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตในแต่ละประเภทความพิการ ผลการศึกษาในคนพิการไทย จำนวน 15,110 คน อายุเฉลี่ย 54.3 ปี (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 20.5 ปี) พบว่ามีคุณภาพชีวิตโดยรวมในระดับปานกลางถึงดี (ร้อยละ 95.5) โดยมีคะแนนเฉลี่ย 86.3 ± 15.0 คะแนน องค์ประกอบคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคมมีส่วนของคนพิการที่มีคุณภาพชีวิตระดับที่ไม่ดีสูงถึงร้อยละ 19.5 ในขณะที่คนพิการประเภทออทิสติก และมากกว่า 1 ประเภทความพิการ มีคะแนนคุณภาพชีวิตต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของคนพิการทั้งหมด การประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีอิสระเป็นปัจจัยที่มีผลต่อควมมีคุณภาพชีวิตที่ดีของคนพิการ จึงพอสรุปได้ว่าในการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพควรคำนึงถึงการพัฒนาศักยภาพทางสังคมของคนพิการ การส่งเสริมด้านอาชีพ รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนการฟื้นฟูสมรรถภาพสำหรับคนพิการประเภทออทิสติกและพิการมากกว่า 1 ประเภท เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการไทยให้ดีขึ้น

คำสำคัญ: คนพิการ, คุณภาพชีวิต, การฟื้นฟูสมรรถภาพ

Abstract: Health-Related Quality of Life Survey in Persons with Disabilities, Thailand, 2015

Daranee Suvapan, M.D.*; Bootsakorn Loharjun, M.D., M.Sc.*; Rachanee Sunsern, Ph.D.**; Wannarat Lawang, Ph.D.***; Chiraphun Phothong, Ph.D.****; Donruedee Srisuppaphon, M.D.*; Sarinee Kaewsawang, Ph.D.*; Suleepun Solunda, M.Sc.*

* Sirindhorn National Medical Rehabilitation Institute; ** School of Health Science, Mae Fah Luang University, Chiang Rai; *** Faculty of Nursing, Burapha University, Chonburi; **** Boromarajonani Collage of Nursing, Suphanburi

Journal of Health Science 2018;27:6-16.

The ultimate goal of rehabilitation is to improve quality of life (QOL) of persons with disabilities. However, QOL of persons with disabilities is usually measured in healthcare facilities. Thus, there is limitation of information on different groups of persons with disabilities. Moreover, large scale studies are scarce. This study aims to quantify level of QOL of Thai persons with disabilities. From July to December 2015, a survey with constructed questionnaire was carried out on 15,110 persons with disabilities in 25 provinces. World Health Organization Quality of Life (WHOQOL-BREF-THAI) was applied to determine the QOL while socio-demographic characteristics, geographic characteristic, health status, family factor and type of disability were also obtained. Descriptive analysis was used. Overall score and the score of different domains in different groups of disability were compared. The participants had a mean age of 54.3 years (SD = 20.5). The majority had middle level of QOL (mean = 86.3 $\pm$ 15.0). One-fifth of persons with disabilities had poor QOL in social relations. QOL of persons with autism and persons with more than one disability type were lower than average. Therefore, policies and strategies in rehabilitation should include measures to facilitate social relations and vocational rehabilitation. Strategies toward persons with autism and persons with more than one type of disability should be particularly prioritized.

Key words: persons with disabilities, quality of life, WHOQOL-BREF-THAI, rehabilitation